

KUVA-YI MİLLÎYE'NİN PROPAGANDA GAZETESİ: İZMİR'E DOĞRU

Dr. Bünyamin AYHAN

Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü

Özet

Bu çalışma Milli Mücadele'nin başlangıcını oluşturan Kuva-yı Milliye hareketinde basın propaganda aracı olarak kullanılmasını, İzmir'e Doğru Gazetesi üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra Anadolu'nun önemli bölgelerinin işgal edilmesi, Anadolu'nun bazı bölgelerinin stratejik ve jeopolitik öneminin artmasına neden olmuştur. Balıkesir İli'nde bunlardan biridir. Coğrafi olarak iç kesimde yer alan şehir, işgaller üzerine bir anda ön plâna çıkarak diğer bölgelerden kaçan milliyetçilerin durağı haline gelmiş ve şehrin mevcut kültürel ve sosyal yapısı değişmiştir.

İzmir'in işgalinden sonra Balıkesir ilinde yayınlanmaya başlayan İzmir'e Doğru, mevcut gazetelere ilave olarak dönemin ve bölgenin en önemli propaganda aracı haline gelmiştir. Balıkesir'in işgaline kadar yayın hayatına devam eden gazete, Kuva-yı Milliye'nin sesi olarak toplumsal bütünleşme adına faaliyetlerde bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kuva-yı Milliye, Basın, Propaganda, İzmir'e Doğru.

THE PROPAGANDA DAILY OF THE NATIONAL FORCES “KUVA-YI MİLLÎYE”: “İZMİR'E DOĞRU-TOWARDS SMYRNA”

Abstract

This work aims to study, on the daily *İzmir'e Doğru- Towards Smyrna*, the usage of the press as a propaganda means by the Kuvay-ı Milliye-National Forces movement which consisted the beginnings of the National Struggle for Independence. The occupation of important regions of Anatolia after the armistice at Mondros had increased the strategical and geopolitical significance of some areas in Anatolia which one of them had been the province of Balıkesir. Being comparably more in the inner regions, the occupations brought the city into sudden attention as the first stop of the nationalists escaping from the occupied neighbourhood. This process had serious implications for the then existing social and cultural structure of the city.

After the occupation of Smyrna, the daily newspaper *İzmir'e Doğru* began to publish in Balıkesir and became the most important propaganda medium of the era and the region in addition to the other newspapers of the time. The newspaper continued publication until the occupation of Balıkesir and served to the social integration-unification as the voice of the National Forces.

Key Words: The National Forces, The Pres, Propaganda, “İzmir'e Doğru”.

GİRİŞ

Birinci Dünya Savaşı'nda çeşitli cephelerde savaşıyan Osmanlı Devleti, savaşın sonunda bazı cephelerde galip gelmesine rağmen mağlup sayılmış ve yapılan Mondros Ateşkes Antlaşması'yla birlikte zorunlu olarak devletin tasfiyesi yapılmaya başlanmıştır. Yapılan antlaşma aynı zamanda yeni bir dönemin başlamasına neden olmuştur. Mütareke dönemi olarak adlandırılabilen bu dönem, Milli Mücadele döneminin başlangıç ve hazırlık safhasıdır.

Hazırlık dönemi olan Mütareke Dönemi, toplumsal yapının değişime uğradığı, efendi-köle diyalektiğinin yer değiştirdiği ve iktidarın nasıl paylaşılacağı belirsizliğinin had safhaya çıktığı bir süreçtir. Özellikle ordunun tasfiye edilerek yer yer Anadolu'nun işgal edilmeye başlaması ve yüzyılların başkenti İstanbul'un başındaki padişahın (halife) siyasi ve gelecekle ilgili tutumları, toplumla devlet arasındaki zımni sözleşmenin yavaş yavaş ortadan kalkmasına neden olmuş, bireyler kendi gelecekleri hakkında düşünmeye başlamışlardır.

Bu durum aslında toplumda söz söyleyecek her birey veya topluluğun kendine bir gazete çıkardığı zaman olarak da tarif edilebilir. Basın patlaması olarak tarif edilebilecek olan bu dönem, İttihat ve Terakki'nin sıkı sansüründen kurtulan bireylerin toplumun geleceği hakkında söz söylediği bir alan haline gelmiştir (Koloğlu, 1994: 60). Anadolu'da yerel basının II. Meşrutiyet'le beraber başlayan gelişmesi, bu dönemde de sürmeye devam etmiş, insanların haber alma kaynakları arasında önemli bir yer tutmuştur.

Kitle iletişim aracı olarak basın işlevleri toplum ve birey olarak farklı açıdan sınıflandırıldığında kitle iletişim kuramcıları tarafından iki açıdan ele alınmaktadır. Bunların birincisi aracın statü kazandırmasıdır. Yani hedef kitlenin dikkatini belirli bir alana çekerek veya uzaklaştırarak saygınlık kazandırması, otoriteyi güçlendirmesi, ikincisi ise ahlakidir. Sosyal kuralların güçlenmesi için sapmaların topluma iletilmesidir (Güz, 2005: 12). Medyanın tutumları değiştirmek amacıyla bilinçli olarak hareket etmesi propaganda olarak da tanımlanabilir. Her ne kadar kökeni dinsel olsa da bu kavram, Fransız İhtilali ile birlikte siyasal alana aktarılmıştır (Bridds ve Burke, 2004: 121). Propagandanın farklı bilim dalları açısından tanım ve içerikleri bulunmaktadır. Ancak tanımlama ve içerikte farklılıklar olsa da propagandanın belirlenmiş bir amacı vardır. Bu amacı kitlelere kabul ettirmek ister. Bu nedenle de önceden seçilmiş, ayıklanmış bilgileri sunar. En etkili, en kalıcı olacağına inandığı, araştırmalarla geliştirdiği sembolleri kullanır. Dolayısıyla amacına ters düşecek, istediği tutum ve davranışlarına zarar gelebilecek olgu ve olaylardan bahsetmez. Modern propaganda bireyin tutum değiştirmesi değil aynı zamanda aktif olarak sürece dâhil olmasına katkı sağlayarak bireye seçenek bırakmadan onda tepki ve inanç oluşmasını sağlamaya çalışır (Bektaş, 1996: 159-160). Propaganda ne kadar çok kişiyi aynı amaç doğrultusunda birleştirirse o kadar güçlüdür. Kazancı (1981: 431) propagandanın bireyi doğal yaşantısı içinde yakaladığını ve bireye özel bir çaba sarf ettirmeden tepki ve tutumlarda değişim yaşattığı ileri sürer. Değişim sürecinde birey, sunulan hayat tarz biçimini ret veya yaşadığı hayat biçiminin kabullenmek zorunda kalabilir.

Bireyi etkileyecek gücü olduğu bilinen propaganda, savaş dönemlerinde sürekli kullanılan bir araç haline gelmiştir. Her ne kadar Birinci Dünya Savaşı'nda modern propaganda olgusu zirveye çıkarak dönem boyunca sürekli kullanılsa da basının propaganda aracı olarak kullanılması biraz daha eskiye dayanmaktadır. Basın Amerikan Bağımsızlık Savaşı'nda, İngilizlerin yaptığı kötülükleri manşetlere taşıyarak birlik içerisinde ulusal politik bir kültür oluşmasına ve hayal edilmiş bir topluluğun meydana gelmesine neden olmuştur (Bridds ve Burke, 2004: 119). Propagandayı yürütecek olan

basının batı toplumlarında ortaya çıkışı, üretim tüketim sürecinin bir sonucu olarak ortaya çıkarken Osmanlı basını, devletin güdümünde bir toplumsal dönüşüm aracı olarak görülmüştür. Sözlü kültürün hakim olduğu toplumda devletin kontrolü dışında etkili bir basın oluşturulması neredeyse imkansızdır (Törenli, 2005: 59-60).

Her ne kadar II. Meşrutiyetle birlikte Türk toplumunda siyasi parti ve bunların destekleyicisi olan siyasi gazetecilik gelişse de bunların kurumsallaşması uzun yıllar alacak ve toplumdaki okuma yazma durumundan dolayı ciddi sorunlar yaşanacaktır. Ancak Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra toplumsal yapıda gazetelere daha çok önem verilmeye başlamıştır. Basının batıdaki gelişmesinin özel habercilik mantığıyla başladığını önceleri küçük zanaatkar işletmeleri olarak örgütlenme ve erken kapitalizmin mantığıyla bir kar amacı güttüğü, haber basınının kanaat basınına dönüştüğünde ekonomik etmene siyasal bir etmenin dâhil olduğu görülmektedir. Bununla birlikte gazete artık haberler satan bir araç değil, kamuoyu taciri olmuştur (Habermas, 1999: 309-310). Basının kamuoyunu oluşturma ve yönlendirerek toplumu etkileme gücü, olağanüstü durumlarda toplumsal bütünlük ve dayanışma olgusunu sağlayan araç olarak algılanması ve habere olan ihtiyaçtır. Mc Quail (1994: 11) bu durumu basının matbaanın ve gazetenin icat edildiğinden bu tarafa politik propaganda aracı olduğunu iddia ederek pekiştirir. Chomsky (1999: 224-225) bunu biraz daha ileriye götürerek propaganda görevini, devleti yönetenlerin duygu ve düşüncelerini tekrarlamak değil, devletle güçlü kesimler (genellikle siyaset kurumu) arasında çıkarın korumacılığını yaparak bunu sürekli hale getirmesi olarak görür.

Modern propaganda olgusuna geç katılan Osmanlı Devleti, Birinci Dünya Savaşı'nda diğer devletlerin uyguladıkları propaganda tekniklerini uygulayacak ne güce ne de imkâna sahiptir. Osmanlı müttefiki Almanya'nın 150 propaganda bürosu mevcuttur. Almanya bu bürolarda bir milyonun üzerinde kişiyi çalışmalarına dâhil etmiştir (Laswell, 1927).

Propaganda olgusunu geliştiremeyen Osmanlı Devleti basın olgusunda da sürekliliği koruyamamıştır. Savaş sonunda kendini hissettiren Mütareke basını, dönemin zor şartlarından dolayı meydana gelen boşlukta ortaya çıkan, her önüne gelenin söz söylediği bir ortam olarak tarihe geçmiştir. Böylece basın ne adına ve kim için çalıştığını sayfalarında belirtirken aynı zamanda toplumda farklılıkların ve siyasi kamplaşmaların sözcüsü olmuştur. Sadece basın değil dönemi toplumsal yapısı üzerine düşünüldüğünde durumun farklı olmadığı iddia edilebilir. Celal Bayar, Galip Hoca olarak gezdiği Batı Anadolu'da halkın Osmanlıya bakış açısının özetler; Osmanlı adeta bir yabancı olarak algılanmakta, kendilerinden sayılmamaktadır. Jandarmaya Osmanlı denmekte, Saltanata dil uzatılmamakta, ancak bunun dışında kalan her şey kötü olarak tanımlanmaktadır (Bayar, 1997: 20). Durum sadece halk açısından değil yöneticiler açısından da iyi değildir. Çünkü iktidarı terk eden İttihat ve Terakki, bir taraftan Anadolu'da direniş hareketini hazırlarken aynı zamanda da işgal edilme tehlikesi altında olan bölgelerde Müslüman-Türk nüfus haklarını savunmaya için örgütlenmelere başlamıştır. Bu yerel girişimler, Müdafaa Hukuk Cemiyetleri şeklini almış ve bu örgütler daha sonraki savaş olgusunda hayati öneme sahip olmuşlardır (Zürcher, 1999: 198). Burada dönüm noktası İzmir'in Yunanlılar tarafından işgali ve Doğu Anadolu'da bazı bölgelerin Ermenileri verilmek istenmesidir. Böylece toplum farklılıkları göz ardı ederek bağımsızlık olgusunda birleşmiştir. Anadolu'da direniş örgütlerinin Yunanlı ve Ermenilere verilme tehlikesi olan yerlerde başlamış olması, bu bölgelerde siyasal propagandanın çok daha hayati öneme sahip olmasına neden olmuştur. Bunlardan ilk kurulan Müdafaa Hukuk Cemiyetlerinin Edirne, Batı Trakya, İzmir, Doğu'da Erzurum ve Güneyde ise Urfa' olmasının temel sebebi budur (Zürcher, 1999: 215).

Mütareke dönemi Türkiye'sinde meşrutiyet döneminden kalma dernekler kanunundan hareketle ülkenin içine düştüğü duruma çözüm bulmak için dernekleşmeler oluşmuştur. Daha da önemlisi bu örgütlenmeler üst düzeyde örgütlenerek kongreler yaparak milleti kaderine sahip çıkmaya zorlamıştır (Tanör, 1998: 109). Kongreler halkı bilinçlendirme ve kamuoyu oluşturma başta olmak üzere toplumsal yapıda yer alan her olguda bir devlet mekanizması olarak işlevde bulunmaya başlamıştır.

Çalışmada seçilen bölge olan Balıkesir, kongre yapılan yer ve sayıya bakıldığında en çok kongre yapılan yer olduğu görülür (İlgürel, 1999).¹ İzmir'e Doğru gazetesi de bu kongrelerden üçüncü Balıkesir Kongresinin takibinde Heyet-i Merkeziye'nin kongre kararlarını kamuoyuna duyurmak ve Kuvâ-yı millîye bilincini yaymak için çıkarılmıştır. Bu amaçla çıkarılan gazete 16 Kasım 1919- 27 Haziran 1920 tarihleri arasında yayını sürdürmüştür (Tanör, 1998: 122). Politik propaganda amacı güden gazete, yayınladığı dönem açısından yayınladığı haberlerin içeriği ve gazetenin yayın politikası gazete koleksiyonunda hareketle toplumsal propaganda açısından incelenmeye çalışılacaktır.

1. BALIKESİR İLİ VE KUVA-YI MİLLİYE

Anadolu kentlerinin Balkanlardaki Osmanlı çekilmesinden sonra sürekli olarak sosyo-ekonomik ve kültürel yapısı değişmiştir. Küçük bir liva olan Balıkesir'in nüfusu hakkında tarihsel veri olarak kesin bir bilgiye sahip değiliz. Ancak On dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında şehirler önemli gelişmeler kat etmişler ve kent nüfusu yüzde on iki oranında artmıştır (Karpaz, 2002: 143). Diğer taraftan savaşlarla birlikte sosyal çözülme ve diğer sorunlardan dolayı kentler insanlar için önemli birer sığınak haline gelmişlerdir. Özellikle dağlık bölgeler, asker kaçakları ve eşkıyalarla doludur. Bir ilçeden bir ilçeye veya bir ilden bir ile gitmek tehlikeli ve soyulmak için yeterlidir. Gitmek için ulaşım sistemi felç olduğu gibi Mütareke sonrası çeteler ilçe merkezlerine saldırarak kadar pervasızlaşmışlardır (Apak, 1990: 47-77). Bundan dolayı kent nüfusları sürekli artmıştır. Bunlarla birlikte 1912'de başlayan savaşlarla Anadolu'nun sürekli nüfusunun azalması, Balkan ve Kafkaslardan gelen göçmenlerin bu bölgelere yerleştirilmesi, nüfus yapısını etkilemiştir. Yunanlıların Anadolu macerası ve İzmir başta olmak üzere batıdan başlayarak Anadolu topraklarını işgal etmeye başlaması ve işgal yerlerinden kaçan insanların şehre gelmesiyle demografik yapısı bir kere daha değişmiştir.

Geçiş noktalarından biri olan Balıkesir'de Milli Mücadele dönemi kongrelerini inceleyen İlgürel (1999: 259-260) Balıkesir'in önemini, vatan kurtuluşu için mücadeleye azmetmiş kumandanlar, yazarlar ve diğerlerinin burayı hareket merkezi yapmış olmaları olarak gösterir. Bununla birlikte il, Yunan ileri hareketinden dolayı göç eden Türk aileler için bir mülteci kampı haline gelmiştir. 1920 yılının başında altı bin mülteci şehir merkezindeki cami ve medreselere yerleştirilmiştir. Bunlar için özel Dârülmesai açılarak bu insanların milli mücadele için giyecek imal etmeleri sağlanmıştır. Sadece dış göçler değil iç göçlerde kent nüfus etkilediği gibi sosyo-ekonomik yapıya da tesir etmiştir.

Değişen sosyal yapı bireylerin zihin dünyasında korkunç yaralar açmıştır. Örneğin Osmanlı Devleti'nin müttefiki olan Almanya da bu dönem farklı sorunlardan dolayı

¹ Balıkesir Kongreleri; Birinci Balıkesir Kongresi 27 Haziran 12 Temmuz 1919 katılan sayısı belli değil, 2. Balıkesir Kongresi 26-30 Temmuz 1919, katılan kişi 48, 3. Balıkesir Kongresi 16-27 Eylül 1919 katılan kişi 35, 4. Balıkesir kongresi 19-29 Kasım 1919 sayı belli değil, 5. Balıkesir Kongresi 10-23 1920 katılan kişi 58'dir.

613.047 kişi nevrotik sorunlardan ve diğer davranışlardan dolayı hastanelerde tedavi görmüş ve gündelik yaşam ile fiziksel şartlara arasında birçok sorunla karşı karşıya gelmişlerdir (Kaufmann, 1999: 125). Yirmi yüzyılı aşırılık çağı olarak niteleyen Hobsbawm (2002) savaş dönemlerini felaket çağı olarak tanımlar. Savaş dönemi toplumsal yapılar yeniden organize edilmekte, örgütlenmeler tamamen değişmektedir. Birinci Dünya Savaşı kitlesel savaşların olduğu bir dönemdir. Topyekûn savaş, insanoğlunun şimdiye kadar bildiği, bilinçli olarak örgütlenmesi ve yönetilmesi gereken bir girişimdir. Savaş sonucunda oluşan durumlar ise halkı olumsuz şartlarla baş başa bırakmıştır.

Balıkesir'de Kuva-yı Milliye harekâtına bakıldığında buradaki yapılanmanın aslında diğer bölgelerden çok farklı olmadığı iddia edilebilir. Mondros Ateşkes Antlaşmasından sonra ülkeye garip bir sessizlik hâkim olmuştur. Sessizlik geleceği kestirememenin verdiği bunalımdan kaynaklanmaktadır. Ordunun silahları alınmış, ast üst ilişkisi sarsılmış, mülki idare arasında ikilikler çıkmış, yoğun bir siyasi karalama (ittihatçı-italafçı) kendini toplumda hissettirmeye başlamıştır. Batıda milli mücadele örgütlenmelerin hızlanmaya başlaması İzmir'in işgali üzerinedir. İzmir'in işgali bütün Anadolu'da bir şok etkisi yapmıştır. Bunun üzerine ne yapılmalı ve nasıl olmalı sorularına cevap arayan millet kendi aralarında bir örgütlenmeye gitmişlerdir. Bu örgütlenmeden önce değişik toplantılar ve bir dizi görüşmeler yapılmıştır.

Balıkesir'de ikame eden ilk toplantı yeri müslim ve gayr-i müslim herkese açık olarak Okuma Yurdu'nda yapılır. Burada dini liderlerin eşliğinde konuşmalar ve bir dizi tedbir düşünülür. Ancak Türk milleti tarafından esas toplantı 18 Mayıs 1919'da ikinci namazından sonra mevlit okuma amacıyla toplanan ama niyetleri farklı olan 40 kişi tarafından yapılarak Müdafaa Hukuk Cemiyeti kurulmuştur (Bolak, 1990: 54). Bu cemiyet aynı zamanda çevredeki örgütlenmelerle birlikte payitahta bir heyet göndererek durumu araştırıp ona göre hareket etmeye karar vermişlerdir (Bolak, 1990: 167-168). Buradan anlaşılacağı üzere milletin düşüncesi net değildir. Akıllarında hala İstanbul vardır. İstanbul'dan gelecek her türlü gelişme buralardaki Kuva-yı milliye harekâtını etkileyecektir. Kuva-yı milliye hareketi devletin askeri sisteminin çökmesi üzere toplumda vatanın kurtulması için bireylerin silaha sarılacak şekilde örgütlenmesi ve bunların kurdukları müdafaa hukuk cemiyetleriyle meşru bir şekilde düzenlemesidir. Kurulan dernekler yaptıkları kongrelerle halkın katılımı sağladığı gibi bir devletin yapması gereken faaliyetlerde bulunmuşlardır. Kutay (1990) Balıkesir'i bu dönem için devletleşen belde olarak tanımlar. Bunun nedeni kongrelerin aldığı kararlar ve kongrelerin asker toplayıp vergi alma ve örgütlenmelerini Bursa bölgesine doğru kaydırmalarıdır.

Yunanlıların İzmir'i işgali, yerel direnişçilere büyük bir canlılık kazandırmıştır. Düzenli birlikler o kadar zayıftır ki Yunan işgaline karşı direnmek için 1921 yılına kadar Kuva-i Seyyare basta olmak üzere yerel direniş kuvvetlerinden faydalanılmıştır. Bu acıdan Batı Anadolu'daki ilk örgütlenmelere bakıldığında Türk ordusu, Çerkez Ethem, Demirci Mehmet ve Yörük Ali Efe gibi liderlerin etrafında çete savaşı ile yürütülmüştür (Zürcher, 1999: 223). Bu çete olgusu daha sonra batı Anadolu'da çıkan isyanların sebeplerinden biri olmuştur.

Balıkesir Kuva-yı Milliye'si aydınların liderliğinde yapılan bir örgütlenmedir. Ve aynı zamanda bir gönül hareketidir. Teşkilatın liderliği gibi müfrezeler de tamamen gönüllülerden oluşmaktadır. Harekete katılanlar gönülden gelen istekle katıldıkları için halkın desteğini de sonuna kadar almıştır (Akarslan, 1996: 5). Oluşturulan müdafaa hukuk cemiyetleri kendi demokratik anlayışını da getirmiştir. Yerel kongreler de dile

gelen savaş demokrasisinde Tanör (1998: 315-316), Kuva-yı milliye derneklerinin dört ilginç özelliğini ortaya koymaktadır. Bunların birincisi bu örgütlerin yasama ve kurucu organ niteliğinde bir iktidar yapısının olması ikincisi ise bu örgütlenmenin kurullar tarafından yönetilmesi, yani bu kurulların seçilerek oluşturulması, üçüncü özellik ise, bu örgütlerin sivil otoritelerine bağlı olarak askeri birlikler oluşturmasıdır. Böylece bu örgütlerin devlet veya benzeri bir iktidar güce ulaşmış olması ve sonuncu olarak ise toplumun katılımını sağlayıcı kurulların meydana gelmiştir. Özellikle “Miting Heyet-i Umumiyesi” adı altında halkı olayların içine çekebilme olgusunu taşıyarak günün şartlarında oldukça ilginç olacak şekilde 5-10 bin kişilik mitinglerin yapılması böylece doğrudan demokrasi deneyiminin yaşanmasıdır. Dördüncü Balıkesir Kongresi 19-29 Kasım 1919 günleri arasında büyük bir miting düzenleme kararı alınmış ve mitingde önemli kararlar alınmıştır. Mitingler sadece konuşma yapmak veya protesto etmek amacıyla değil aynı zamanda miting hayatı adına kararların dünya kamuoyuna duyurulması üzerinde durulması gereken durumdur (Tanör 1998: 154-155).

Balıkesir de Kuva-yı Milliye'nin bir başka özelliği ise başlangıçta Sivas kongresini kararlarına karşı gelmesi ve Heyeti Temsiliye kararlarına uymamasıdır. Hatta burada örgütlenen Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti tam aksi şekilde İstanbul ile görüşmeler yapmak için azalarından bazılarını göndermiştir. Bu açıdan Selek (2002) Balıkesir Kuva-yı milliyesinin mahalli hükümet olarak çalıştığını ve bölgedeki diğer teşkilatlanmaları etkilediği iddia eder.

2. BALIKESİR'DE GAZETECİLİK

Balıkesir ilinde gazetecilik diğer vilayetlerde olduğu gibi yerel basın öncüsü olan resmi vilayet gazetesiyle başlamıştır. Vilayet matbaaları Tanzimat sonrası idari yapıda meydana gelen değişiklikler üzerine kurulmuş olup aynı zamanda vilayet yıllıkları, il gazeteleri, takvimler ve kitaplar basarak yörenin ve bölgenin kültür hayatını canlandıran bir araç olmuşlardır (Arabacı, 2002: 117). Vilayet gazetelerini inceleyen Varlık (1990: 100-101) Balıkesir vilayet gazetesinin ismini zikreder ama hiçbir bilgi vermeden karşısına soru işareti bırakarak sadece Türkçe olarak yazar. Varlık'a göre bölgede gazeteciliğin alfabesi olan bu gazetelerin içeriğini, kitlenin basın aracılığı ile eğitilmesi, vilayetle ilgili nizamnameler, resmi ve gayri resmi duyurular oluşturmaktadır. Diğer taraftan gazetelerde çıkan yazılarında çoğu imzasızdır. Balıkesir vilayet gazetesini Duman (2000: 137) eski harfli Türkçe süreli yayınlar toplu katalogunda çıkış tarihi olarak 1886'yı zikreder. Ancak liva gazetesi süreklilik göstermediği gibi zaman zaman yayına ara vermiştir. Böylece Balıkesir'de gazeteciliğin çok eski olmadığını ve toplumsal yapıda fonksiyonlarını tam olarak yerine getiremediğini iddia edebiliriz. Bunun içindir ki Kemalist Anadolu basınını inceleyen Yust (1995) Balıkesir'den ve burada çıkan gazetelerden bahsetmez. Çünkü ona göre gazetecilik burada gelişmemiş ve tarihsel bir geçmişe sahip değildir.

Balıkesir'de gazetecilik Ses Gazetesi'yle birlikte toplumda hak ettiği yeri almaya başlamıştır. İzmir'e Doğru Gazetesi'nden önce Balıkesir'de Sındırgılı Zade A. Bakır sahipliğini yaptığı, 22 Mayıs 1919'da çıkan Doğru Söz gazetesidir. Vilayet matbaasında basılan gazete haftada bir defa perşembe günü çıkmakta ve gazete başlığında müstakil gazete olduğu belirtilmektedir. (Coşar, 1964: 14) ses gazetesinin imtiyaz sahibi ise ilk TBMM üyelerinden Çantayzade H. Basri'dir. Hasan Basri aynı zamanda sahibi ve başyazarlığını yaptığı gazeteyi Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasından ikinci haftasında 17 Ekim 1918 tarihinde yayınlamaya başlamıştır. Ses Gazetesi'nde Doğru Söz Gazetesi gibi, haftada bir defa çıkmış, vilayet matbaasında basılmıştır. Doğru Söz ve Ses gazeteleri de milli mücadele taraftarıdır. Fakat bunların etkisi ve yayın süresi çok kısa olmuştur. Balıkesir kongrelerini çalışan İlgürel, kitabında Doğru Söz Gazetesi'nden

hiç bahsetmezken Ses Gazetesi'ne yer verir. Ses Gazetesi halkın bilinçlenmesine ve vatan sevgisinin güçlenmesine önemli katkılar yapmıştır (İlgürel, 1999: 8) Ses Gazetesi son olarak 13 Mart 1919 tarihinde yayınlanmıştır. Gazete son sayısında fiyatına zam yaparak dört sayfa çıkmış, gazetenin okuyucuları artmış, dolayısıyla tesir sahası artmıştır. Gazete İngilizlerin baskısı ve azınlıkların şikâyeti üzerine İstanbul Hükümeti tarafından kapatılarak Hasan Basri Bey divan-ı harbe sevk edilmiştir. Bunun üzerine Hasan Basri Bey'in ortadan kaybolmasıyla gazete kapanmıştır (İlgürel, 1999: 8-13; Yazıcı, 1993: 437). Böylece halkı bilgilendirecek bir basın organı daha kapanmıştır. Ses gazetesi 22 sayı yayınlanabilmiş haftalık bir gazetedir. Gazetenin sahibinin ilk gazetesi bu değildir. Mehmet Akif'in İstanbul'dan arkadaşı olan Hasan Basri, II. Meşrutiyet dönemi özgürlüğünden istifade ile daha önce Nasihat isimli bir gazete çıkarmış, bunu Balıkesir gazetesi takip etmiştir. Balıkesir gazetesi 13 Şubat 1912'ye kadar yaklaşık iki buçuk yıl çıkmıştır. Balıkesir gazetesinden sonra 24 Şubat 1912 yılında daha ılımlı haftalık Yıldırım Gazetesini çıkarak gazetecilik hayatına devam eden Hasan Basri, daha sonra 1914 yılında tekrar çıkmaya başlayan yarı resmi Karesi Gazetesi'nde görülür. Karesi gazetesinden sonra ise Ses Gazetesi sahibi olarak karımıza çıkan Basri, gazetecilikle ilgili olan ilişkisini hiç kesmeden devam eder (Yazıcı, 1993: 436). Ses gazetesi siyasi konular ve karışık bahislerle ilgili haberlerden ziyade toplumu harekete geçirecek tefrikaları ortadan kaldıracak bilgiler ve olaylar üzerine yoğunlaşmıştır. Her türlü uygunsuzluk ve kötülüğe karşı çıkan Ses Gazetesi Balıkesir ve çevresinde sürekli okunup takip edilmektedir. Gazeteye köyden ve kazalardan gelen okuyucu mektupları bunu teyit etmektedir (Yazıcı, 1993: 441). Ses gazetesinden sonra çıkan İzmir'e doğru'yla Balıkesir ve bölgesinde gazeteciliğin ve politik propagandanın sözcülüğü bu gazeteye geçmiştir.

3. İZMİR'E DOĞRU GAZETESİ, KİMLİK BİLGİLER VE TEKNİK ÖZELLİKLER²

İzmir'e Doğru gazetesi, Batı Anadolu'nun işgaline karşı savunuculuk ve Milli mücadelenin sesi olarak Balıkesir'de İzmir için çıkan bir gazetedir. Gazete Balıkesir livası işgal edilene kadar yayın hayatına devam etmiş ve Balıkesir'in işgali üzerine 74. sayısında yayın hayatına son vermiştir.

Gazetenin çıkış amacı, gazetenin çıktığı yer olan Balıkesir livasına bakan 61. Fırka Komutanı Miralay Kazım Özalp'in hatıratı olan "Milli Mücadele 1919-1922" adlı eserinde şöyle açıklar. "Kuvayı Milliye'nin gayesinin bütün dünyaya ilan etmek ve meşru emelimizi bütün memlekete anlatmak düşüncesiyle Balıkesir'de bir gazete neşretmeyi uygun gördük. Mustafa Necati Bey'in idaresi altında, Vasıf ve kardeşi Esat Bey tarafından bu görüşe hizmet için Balıkesir'de "İzmir'e Doğru Gazetesi 16.11.1919 tarihinden itibaren çıkarılmaya başlamıştır (Özalp, 1971: 71).

Master tezinde İzmir'e Doğru Gazetesi'ni inceleyen Keleşyılmaz (1992: 16) İzmir'e Doğru Gazetesi'nin varlık sebebini İzmir işgali olarak zikreder. Gazete her ne kadar ülkenin bütünlüğü ve milletin bağımsızlığı üzerine yayın yapsa da ana düşünce İzmir'in kurtuluşudur. En çok işlenen konuların başında da İzmir'in işgali gelir.

16 Teşrinisani 1335 tarihinde numro bir ile Pazar günü Balıkesir'de yayınlanmaya başlayan gazetenin idarehanesi gazetenin sağ üst künyesinde "Balıkesir: Kuvâ-yı Milliye karargâhında daireyi mahsusadır" olarak geçmektedir. Gazetenin başlık

² Gazetenin koleksiyonun dijital ortama aktarılmasında sağladıkları kolaylık için TTK Kütüphanesi görevlilerine teşekkür ederim.

klişesinin altında hareketi milliyenin hadimi ve mürevvicidir³ yazılıdır. Gazetenin ilk sayısının sol üst köşesinde abone şartları yazılıdır. Buna göre; seneliği üç yüz kuruş, altı aylığı yüz elli kuruştur. Abone şartlarının hemen altında klişenin hizasında gazeteye kabul edilecek yazılar hakkında bilgi verilmektedir. Klişenin altında ise “Âmâl-i milliyeyi müdafaa edecek yazılar kabul edilir, bilumum evrak tahrîr heyeti namına gönderilmelidir” yazısıyla gazeteyi mili mücadeleye katkısı olacak toplumun her kesimine saygılarının açık olduğu belirtilmektedir.

Gazete klişesinin altına baktığımızda ise gazetenin fiyatını ve çıkış günlerinin görürüz. Gazetenin fiyatı “nüshası iki kuruş” ve çıkış günleri “şimdilik haftada iki defa neşr olunur” olarak belirtilmektedir. Gazete dört sütun üzerine dizilmektedir. İlk sayısında gelenek olarak gazetenin çıkış nedeni ve isminin nereden geldiği üzerine iki sütun başyazı vardır. Sütunlar içerik olarak propaganda amaçlıdır.

İzmir’e Doğru’nun ilk nüshası çıkarıldığı zaman 1000 kadar basılmış, ellerinde de yüz gazete kadar kalmıştır. Fakat İzmir’e Doğru’nun bu ilk nüshası görüldükten, duyulduktan hemen sonra her taraftan talep gelmeye başlamıştır. Dördüncü sayıda tiraj üç bine ulaşmıştır. Vilâyet matbaasındaki baskı makinesi çok eski bir makinedir ve bununla bir kaç bin nüsha gazete basmak oldukça zordur. Mürettip çıraqları ve yazı müdürü Esat baskı makinesinin kolları çevirmeye yardımcı oluyorlardı. Çünkü Vilâyet matbaasındaki makinenin kolunu çeviren hamalın bu işin altından tek başına kalkmasına imkân bulunmamaktadır (Coşar 1964: 27).

Üç sütun üzerine dizilen ikinci sayfada ise genellikle haber ve telgrafla doludur. Sayfanın sağ tarafında özel istihbarat haberleri, onun yanında İstanbul gazeteleri ile ilgili haberler, İstanbul havadisleri ve telgrafları gelmektedir. Bunları daha sonra İzmir gazeteleri ve havadisleri ile ilgili haberler takip etmektedir.

Gazete ilk sayısında tek yaprak iki sayfa olarak çıkmıştır. Gazetenin ilk sayısında müdürü mesul olarak Hüseyin Vasıf’ın ismi geçmektedir. Gazetenin basıldığı yer ile sahibi hakkında bir bilgi bulunmamaktadır (İD, s: 1). Fakat diğer kaynaklardan gazetenin basıldığı yerin vilayet matbaası olduğu anlaşılmaktadır (Coşar 1964: 26). Gazetenin klişe sorunu her Anadolu gazetesinin çözdüğü gibidir. Klişeler İstanbul’a gönderilerek orada yaptırılmaktadır. Daha sonra ise kullanılacak gazeteye günün ulaşım vasıtaları ile gönderilmektedir. Bu klişeler itilaf devletleri tarafından yasaklanan gazeteler için ayrıca bir sorun teşkil etmektedir. Klişeyi yaptırmak ayrı bir sorun onu işgal altındaki topraklardan çıkarıp yayınlanacak bir gazeteye götürmek ayrı bir sorundur. Bundan dolayı gazetelerinin yayınlarında farklı klişeler yoktur, hepsi tek tiptir. İzmir’e Doğru gazetesi’nde de durum böyledir. Tek klişe, miting fotoğrafı için yapılan klişedir, o da muhakkak ki İstanbul’da yapılmıştır. Çünkü bu dönem Anadolu kentlerinde kişisel yapacak ve bundan hayatını kazanacak durumda bir yapılanma bulunmamaktadır.

Gazete dağıtımı, abonelik sistemi ve günlük olarak çıkanların il içinde satılmasından oluşmaktadır. Ancak diğer bölgelere askeri temsilciler ve Milli Mücadele taraftarı dernek ve kişiler tarafından köy ve kasabalara da dağıtılmaktadır. Gazetenin işgal altındaki yerlerde dağıtımı ise gizli yollarla ve Kuva-yı Milliye’nin elemanları vasıtasıyla yapılmaktadır. Gazete abonelerine dağıtım sistemi ile sürekli bilgi vermiş,

³ revacadan tefisil 1. geçiren, revâc kazandıran 2. itibar veren, takviye ve infaz eyleyen anlamlarına gelmektedir (Sami 2002: 1328).

abonelere dağıtım konusunda uyarılar yapmışlardır. Abonelerin haricinde gazete ayrıca kanaat önderlerine gönderilmektedir.

Gazete ilan ve reklâmlar yok denecek kadar azdır. Reklâm ve ilanlar sağlık sektörü ağırlıklıdır. Doktor, eczane ve terzi ilanları başlangıçta değil ilerleyen sayılarda bulunmaktadır. Bazı günlerde ise bir kitap çıkışını haber veren ilanlara rastlanılmaktadır.

Gazetenin haber kaynaklarına bakıldığında haber kaynaklarının başında hususi müstehberat haberleri gelir. Bu istihbarat ağı büyük olasılıkla askeri kanaldan gelen haberlerle, telgraf sisteminin kullanılarak diğer bölgelerden alınan haberlerdir. Bu haberler rafinerize edilerek gazeteye verilmekte; gazetede, asli vazifesi olan yerel gazeteciliğin yanında bölgesel, zaman zamanda ulusal gazetecilik özelliklerini göstermektedir. Bunun nedeni ise gazetenin yazı odası, Halit Bey Konağı'nda, Halit Bey Konağı ise Kuva-yı Milliye karargâhıdır. Coşar'a göre (1964: 27) gazetenin yazı işleri müdürü Esat, aynı zamanda Kuva-yı Milliye'nin bölge karargâhın istihbarat müdürlüğünü yapmaktadır. İzmir'e Doğru, haber yönünden bu anlamda epeyce zengindir.

Gazetenin ikinci haber kaynağı ise Milli Ajans'tır. Bu ajanstan alınan haberler, ikinci sayfa da genel haberler olarak ayrı bir başlık altında "Milli Ajans Telgrafları" olarak verilmektedir. Yirmi altıncı sayıda ise haber ajansı değişmektedir. Haber ajansı Türkiye, Havas, Ruter ajansı olarak değişir. Haberler Türkiye, Havas, Ruter Ajansı telgraf haberlerinden ibarettir. Daha sonra ise 43. sayıda ajans haberleri verilmemeye başlanır. 48. sayıdan sonra ise son haberler başlığı altında Hâkimiyeti Milliye Ajansı ile yapılan hususi haberleşmeden elde edilen haberler verilmeye başlanmaktadır. 2 Mayıs 1336 tarihli 58. sayıda ise Hâkimiyeti Milliye Ajansı yerine Anadolu Ajansı ile yapılan hususi haberleşmeler yer almaya başlar. Gazete kapanıncaya kadar 74. sayının sonuna kadar liva dışındaki bütün haberlerin kaynağı Anadolu ajansıdır.

İzmir'e Doğru, liva haberleri, İstanbul haberleri, Anadolu haberleri, İzmir haberleri, İslam âlemi ve cihan haberlerini ayrı ayrı başlık altında sunmaktadır. Bunlara daha sonra yurtdışı haberleri ve yabancı matbuat haberleri eklenmiştir. Bazen de son haberler başlığı altında önemli görülen ve o an için önemli olan haberler verilmektedir. Gazete haberler kategorisinde Türk dünyası ile haberlerde vermektedir. Türk dünyasının haberlerinin yoğunluğu Kafkaslar ve burada da özellikle de Batum bölgesidir. İslam dünyası içinde ise Hindistan ve Mısır önemli haber bölgeleri olarak görülmektedir.

Cephe haberleri, milli mücadele haberlerinin vazgeçilmezidir. Nerdeyse bütün sayılarda cephe haberleri vardır. Cephe haberleri "cephelerde vaziyet" adı altında verilmektedir. Cephe haberleri günlük olarak verilmektedir. Tarih verilerek cephelerdeki askeri harekâtlar, kıta ve bölüklerin durumu, işgal kuvvetlerin son durumu, cephelerdeki çarpışmalar adı altında verilmektedir. Bununla birlikte gazetede ekonomi haberleri yok denecek kadar azdır.

3.1. İZMİR'E DOĞRU'NUN SAYILARINDAN ÖNEMLİ HABERLER

Gazetenin sayfalarının içeriği Kuva-yı Milliye tarafından yönlendirildiği ve haberlerde birinci öncelik propaganda olduğu için gazetenin haber formatı oldukça farklıdır. Gazetede sadece haberler değil diğer yazı türlerinin de propaganda amaçlı olduğu görülür. Diğer bir olgu ise gazete de haberdan çok yazı ve yorumun olmasıdır. Örneğin bir miting olayının haber özelliğinden öte miting de yapılan konuşmaların tam metninin verilmesi veya herhangi bir dernekte dönemin aydınlarından birinin yaptığı konuşmanın bir tam sayfa olduğu gibi basılması, bugün bilinen klasik gazetecilik haber anlayışından

farklılıklar göstermektedir. Ayrıca dönemin hızlı iktidar değişimlerinden gazetenin de etkilenmesi kaçınılmaz olarak görülmektedir. Kuva-yı milliyenin kuruluş aşamasında yer alan efelerin haberlerin çokluğu ve efelerin yunanlılarla savaşması haber olgusunda bunları ön plana çıkarmıştır. Batı Anadolu'daki eşkıyalık savaş zamanı efelerin siyasetinde kuva-yı milliyenin temel taşarlarından biri olmuştur. Haydutluğun tarihsel süreci incelendiğinde bu olgunun varlığı hep görülmektedir (Hobsbawm 1990).

Gazetenin çıkış sayısı bize bu bağlamda katkı sağlayabilir. Gazetenin çıkış amacının belirtildiği ilkyazı "İzmir'e Doğru" başlığını taşımaktadır. İzmir'in işgalinden altı ay sonra çıkan gazetenin çıkış nedeni İzmir'den Yunan işgalinin ortadan kaldırılması arzusu ile bitmektedir. İkinci yazıda yine Yunanlılara ayrılmış ve iki yazı tüm sayfayı kapsamaktadır. Gazete ilk sayısının ikinci sayfasında, Demirci Mehmet Efe'yle ilgili bir haber vardır. Bölgesel liderler askerler tarafından da kabul görmüş ve efeler burada küçük bir ada devleti hükümdarı gibi görülmektedir. Olayın ilginçliği çıkan habere göre Efe, burada Yunanlılar namına casusluk yapan Vasıf ve Naim adlı iki Türkü tutuklatmıştır. Efe, burada millet adına her türlü tasarrufu olan kimsedir. Bu bize toplumun ve devletin çözülüş dönemlerinde ortaya çıkan haydutlar zamanını hatırlatmaktadır. İlk sayıda ayrıca İstanbul haberleri, bozkır hadiseleri ve Ermenilerin yaptıkları zulümlerle ilgili haberler yer almaktadır.

İkinci sayıda dikkati çeken haber Ayntap'da yapılan mitingdir. Halep ve Ayntab'ın İngiliz güçleri tarafından tahliye edilmesi üzerine yapılan mitingde ahalinin bundan sonra memleketlerinin her hangi bir devlet tarafından işgaline asla müsaade etmeyeceklerini bildirmişlerdir. Aynı sütundaki bir diğer başlık ise Ermenilerin Kürd beylerine yazdığı mektup ve Kürdlerin bu mektuba birlik olamayacaklarını Ermenilerin Müslüman ahaliye mezalim yaptıklarını, bu durumda hiçbir kürdün Ermenilerle teşriki mesai yapamayacağını bildirmişlerdir. Gazete Kuva-yı Milliye hareketlerinden bilgi toplayarak halkı bilinçlendirmeye çalışmaktadır. Zaten çok geçmeden gazetenin kendisi de miting için haber yapacaktır.

Dördüncü sayıda ise üç sütun üzerine dizilen gazete, baş tarafta çerçeve içinde "İzmir için miting" ilanını verilir. İlanın devamında "Yarınki Cuma günü namazdan sonra belediye önünde sevgili İzmir'imiz için büyük bir miting yapılacaktır. Her Müslüman'ın bütün işlerini terk ederek belediye önünde toplanması menafi-i vataniye namına ehemmiyetle tavsiye olunur" denilmektedir. Amaç Cuma namazını kılan Müslüman ahalinin namazdan sonra dini duyguların verdiği birliktelik ruhu ile, milli duygularını harekete geçirmek ve şehirdeki düşman olarak görülenlere bir gözdağı vermektir. Cami yalnızca namaz kılma yeri değil aynı zamanda şehrin güncel meselelerinin tartışıldığı bir buluşma ve forum yeridir. Sosyal varlıklar olarak kabul edilen geleneksel İslam kentleri şüphesiz sakinleri arasında iyi gelişmiş, güçlü birlik duygusu ve sosyal dayanışma karakterize eder (Michon, 1992: 45). Miting alanı kentin en işlek yeri olan belediye önüdür. Belediye önleri aynı zamanda hükümet konaklarının olduğu yerlerdir. Kentlerde oluşturulan meydan ve kavşaklar o kentin görünümü ve gücün nerede toplandığını gösterir. Osmanlı kentinde hükümet meydanları merkezi idareyi temsil eder. Fermanların açılıp okunmasından, idama, toplantıdan gösteriye kadar her türlü eylemin yapıldığı bu alanlar söyleyecek sözü olanların kendini ortaya koyduğu mekânlardır. Türk-İslâm kentlerinin yerleşkesinin temelinde hükümet ve resmi binalar vardır. Onları camiler ve ticarethaneler takip eder. Burada yapılan mitingler, toplumsal bütünlüğün simgelerini ve toplumun herhangi bir konuda refleksini gösterir. Mitinglerin coşkusu ve katılan bireylerin olayı içselleştirmesi zihinlerde bir tasavvur yaratarak bireyin olağanüstü durumda nasıl davranması gerektiğini gösterir.

İlanın altında ise bir açık mektup yayınlanır. “*Bir ikisi istisna İstanbul ve İzmir zenginlerine*” başlıklı açık mektup milletin durumu ve zenginlerle fakir halkın arasında Milli mücadeleye bakış acısını ortaya koymaya çalışılır. Mektubun sonunda ise acık bir tehditle “unutmayınız Allah büyüktür ve bu günün elbette bir yarını vardır. Sözüyle geleceğe olan inanç ve gelecekte oluşacak hesaplara acık kapı bırakılır (İD, s.4)

Beşinci sayı ilk olarak iki yaprak, dört sayfa çıkar. Bunun çıkış nedeni gazetenin nüshasına bakıldığı zaman hemen belli olmaktadır. Gazetenin ilk iki sayfası tamamen İzmir mitingine ayrılmıştır. Miting olağanüstü kavramlar ve edebi kelimelerle anlatılmaktadır. Miting heyetinin yayınladığı bildiride aynen gazetede yayınlanmıştır. Diğer iki sayfa ise rutin bilgilendirme olarak sayılabilecek haberler, cephe ve diğer bölgelerdeki havadislerle doludur.

Gazetenin yedinci sayısı ise baş sütunda elim bir haberle çıkar. Bu haber milli mücadelenin önemli yerel liderlerinden Gökçen Efe'nin Ödemiş Cephesi'nde ki çatışmalarda şehit olmasıdır. Şahadet haberi bir hınç alma haberine dönüşür. “Bu şahadetten üzüntü duymayacak hiçbir dindaşımız olmayacağı gibi unutulmamalıdır ki Gökçen Efe'nin intikamı kahraman mücahitlerden tarafından muhakkak ki alınacaktır. Kimsenin bu konuda şüphesi olmasın” sözleriyle millet için çalışan kimselerin hesabını millet alacaktır duygu ve düşüncesini ön plana çıkartılmaktadır. Ayrıca bir efe haberinin baş haber olarak verilmesi örgütlenmede ve halkın gözünde efelerin konumu hakkında bize bilgi vermektedir.

Sekizinci sayıda gazete ilk olarak fotoğraf kullanılır. Bu fotoğraf, İzmir için belediye önünde yapılan mitingin fotoğrafıdır. Gazete bu sayısında okurlarına gazetenin satıldığı yeri yazmaktadır. Buna göre gazete, halk tarafından sorulmakta, normal okuyucu ve gazeteci ilişkileri oluşmaktadır. Gazetenin satıldığı yer ise yerel eşraftan Balıkesir'de hükümet caddesinde ikamet eden Alemdar Zade Kamil Efendi'nin dükkânıdır.

On birinci sayıda Mısır ve diğer Arap ülkelerinde meydana gelen isyan hareketleri birinci sayfa yer almaktadır. Onbirinci sayının ikinci sayfasında yunan askeri faaliyetleri ve yunan casusluk teşkilatları ile bunların yaptıkları icraatlar hakkında bilgi verilirken Anvazur Ahmet meselesi tartışılmaktadır. On ikinci sayıda da yine bir isyan haberi yer almaktadır. Yemen'deki İsyân ve Atina'da muhalefet ile iktidar yanlarının çatışması birinci sayfada yer almaktadır. İzmir'e doğru gazetesinde 7 Ocak 1919'da Mustafa Kemal Paşa'nın Anadolu ve Rumeli Müdafaa Hukuk Cemiyeti Heyet-i Temsiliyesi adına bir telgrafi yayınlanır. Burada amaç toplumu bir arada tutun olguları halka tekrar hatırlatmaktır.

On dördüncü sayıda da gazete dört sayfa olarak çıkar. Bunun nedeni ise “Osmanlı Türk İstiklalinin Sene-i Devriyesi” adlı uzun bir makaledir. Amaç Osmanlının kuruluş yıldönümünün kutlanmasının halka hatırlatılması ve kurtuluşu müjdelemektir. On beşinci sayıda ise Mustafa Necati, “Milletlerin Hak Hayati Karşısında Avrupa” adlı yazısıyla karşımıza çıkar. Ayrıca gazete bu sayıdan itibaren Fransız-Türk muhibbi Piyer Loti'nin “Bize Lazım Olan Müttefikler” adlı yazısı sabık Matbuat Umum Müdürü Rezaizade Ercüment Ekrem Bey'in çevirileriyle yayınlanmaya başlanır. Bir diğer yazar ise M. Esat ismiyle imza atan Mahmut Esat'tır. Daha sonra ise İsmail Hami Bey yazarlar kervanına katılır.

On dokuzuncu sayıda gazete, Balıkesir Müdafaa Hukuk Cemiyeti'nin İzmir Şimal Mıntıkası Heyeti Merkeziyesi tarafından Paris'te necip dost Piyer Loti'ye çekilen teşekkür telgrafnamesinin suretini yayımlar. Müdafaa hukuk cemiyetleri Avrupa'da kamuoyu oluşturmak için Türk dostlarına mektuplar yazarken gazetede bunu aynen yayınlayarak halka bildirir. Yirmi ikinci sayıda (28 Kânunusani 1336) gazetenin artık

haftada üç gün çıkacağı duyurulur. Bu günler Cuma, Pazar ve Cumartesidir. Fakat haftanın hangi günleri yayınlanacağı gazetenin künye kısmında ilan edilmemiştir. Bu ise daha sonra ilan edilecektir. Otuz sekizinci sayıda, gazetenin başlığının altında da neşir olunacağı günler belirtilir. Bunlar Cuma, Pazar ve Çarşamba günleridir. Tarih ise 5 Mart 1336'dır.

Yirmi dördüncü sayıda gazete tekrar dört sayfa olarak çıkar bunun nedeni; milli şair, Sebilürreşad başyazarı Mehmet Akif ve derginin sahibi Eşref Bey'in livaya gelişleri ve Cuma günü halkın Mehmet Akif'ten muvazaa istemesi üzerine Zağnos Mehmet Paşa Camii'nde Cuma namazını müteakip bir muvazaa (vaaz, nasihat, öğüt anlamlarına gelir (Sami 2002: 1340) verilmesidir. Bu vaaz gazetede yayınlanmış ve iki sayfa tutmuştur. Din kardeşliğinin ön planda olduğu konuşmanın temelini Kur'an dan ayetler ve hadisler oluşturur.

Yirmi beşinci sayıda gazetenin sol üst başında merkez heyetinin bir muhtırası yayınlanır bu muhtıra İngilizlere karşıdır. Akbaş Hadisesi nedeniyle cephaneliğin boşaltılmasına kızan İngilizlerin iki yüz kişilik bir müfrezeyle Bandırma'ya çıkarma yaptıkları ve bunların Balıkesir'e doğru gidecekleri söylentisi üzerine heyet bir muhtıra yayımlar. Bandırmanın işgalinin derhal kaldırılmaları aksi halde birçok olayın çıkacağı ileri sürülmektedir. "Mebuslardan istediklerimiz" başyazarısıyla Mustafa Necati yirmi yedinci sayıda uzunca bir makale yayınlar. Burada milletvekillerinin cüretli, fedakâr, milletin kurtuluşuna inanmış olması gerektiğini belirtir. Yirmi sekizinci sayıda yukarıda olduğu gibi heyeti merkeziyenin İngilizlere verdiği muhtıra yazısı tekrar yer yayınlanmıştır.

Mehmet Akif'in "Çobanla Bülbül" şiiri ilk olarak yirmi dokuzuncu sayıda gazetede yayınlanır. Bu gazetede yayınlanan ilk şiirdir. Milli şairin vatan hakkında çoban ile bülbülü konuşturduğu bu şiir, ilk sayfanın sol orta ve alt kısmını kapsar. "İzmir'in Tahliyesi" haberi otuz birinci sayıda büyük puntolarla verilir. Bu büyük bir haberdir. Haber yazılırken görülüyor ki gazetenin klişeleri değişmiştir. "gazetenin makineye verileceği sırada Antalya mebusu ve İstanbul Türk Ocağı Reisi muhterem Hamdullah Suphi Bey Efendi'den alınan telgraftır: "İzmir'in tahliyesi haberi pek mevsuk bir menba'dan bize tebliğ edildi. Bunun resmen tahkiki çok geçmeyecektir. Birkaç mühim zatın ayrı ayrı teyit ettiği bu haberi size vermekle mesudum". Ancak bu geçici bir sevinmedir. Bilindiği gibi İzmir'in kurtuluşu için 9 Eylül'ün beklenmesi gerekecektir.

Otuz ikinci sayıda gazete İstanbul gazetelerine cevap vermeye çalışır. Bunun için müdürü mesul Hüseyin Vasıf tarafından Alemdar gazetesine uzunca bir cevap yazısı yazılır. Bu yazı İzmir'e Doğru gazetesi müdürü ve başyazarı hakkında Alemdar gazetesinde çıkan yazılara cevaptır. İzmir'e Doğru gazetesi ekibi için Alemdar gazetesi "bunlar daha önce İzmir'de iken Fransızların okulu Sen Jozef'i şark okulu yaparak Fransız okulunun yağmalamışlardır" iddiasında bulunur. Ayrıca gazetenin İzmir'e girmesinin yasaklandığının teyit ederek bir anlamda Yunanlıların bu gazetenin yazılarından değil sahiplerinden rahatsız olduklarının belirtir. İzmir'e Doğru ise Hüseyin Vasıf imzalı bir yazıyla Alemdar gazetesinin yazısından da iktibas yaparak buradaki suçlamalara cevap verir.

22 Şubat 1336 Sayı 33 de İzmir'e Doğru gazetesinin ikinci sayfasında "Bu da mı? Yalan" başlıklı Müslümanlara seslenen bir haber yayınlanır. Haberde "Türk milliyetperverlerinin son zamanlarda İstanbul'da ve gerek taşrada vaziyete hakim olmasını bir türlü hazım edemeyen bir takım mahfil İstanbul'da yeni bir propaganda gruba teşkil etmişlerdir. Bazı memba'dan bu yadigârlara seksen bin lira tahsis olunmuştur. Alınan kat'ı haberlere nazaran bu paranın 10. 000 lirası Hürriyet ve İtilaf Fırkası'nın başkanlarında Sadık 20.000.000 lirasını, Alemdar paçavrasından vatansız sahibi Refii Cevad

10.000.000 lirasını, Peyam-ı Sabah gazetesinin sahiplerinden memleket haini Ali Kemal 8.000.000 lirasını, 31 Mart Vakası'nın sefil amillerinden Serbesti sahibi Mevlanazade Rıfat almışlardır. Seksen bin liranın bakiyesi gurup azası arsında taksim idilmek üzere alıkonmuştur. Bu sefil ve vatansız hainlerin içtimakahları Necip Mülhamenin Taksim'deki kulübüdür". Yazılarak Müslümanlar aldanma! Kanma! Propagandalara inanma, bunlar paralı uşaklardır. Bunlar besleyenin peşinde koşar. Yazdıklarına inanmayın. Parayla propaganda yapan, her şeyi yapar, imajı halkın zihinlerine kazınmaya çalışılmıştır. Böylece İstanbul merkezli gazetelerin haberlerine inanılmaması istenmektedir.

Gazetenin otuz yedinci sayısında okuyucularına karşı bir i'tizar (bir özür ve bir sebep vesilesiyle ve bir mani göstererek afv dileme beyan mazeret itme: Sami 2002: 128) yükselir. Bunun nedeni ise tren seferlerinin (işlememesi) olmaması nedeniyle bir haftadır neşir olan nüshalar vaktinde gönderilemediği için duyulan üzüntüdür. Kırk birinci ve kırk ikinci sayılarında Avrupa matbuatından haber verilerek dış dünyanın Anadolu hakkında ne düşündüğü karinelerine duyurularak buna göre hareket edilmesi için gerekli alt yapı oluşturulmaya çalışılır.

İzmir'e Doğru gazetesi İstanbul'un işgalini 3 gün sonra yayınlanan 19 Mart 336 tarihli sayısında Vasıf'ın imzasıyla çıkan "Sevgili İstanbul" başyazısıyla İstanbul'un durumu acı bir burukluk içinde din ve millet olgusunun işgal altında olduğu hatırlatılarak duyulur. Daha sonra ise başyazının altında bir beyanname yayınlanır. Beyanname yedi madde ve reisi vekil Osman Nuri'nin isminin taşıyan İzmir Şimali Mintıkası Kongresi'ne aittir. Kısaca beyannamede mart on altıdan beri İstanbul ile olan telgraf muhabereilerinin kesildiğini ve alınan bilgilere göre İstanbul'un önemli mevkillerinin işgal edildiğini, İstanbul'da örfi idare ilan edildiğini, Anadolu ve Rumeli'nin memleketin kurtulması için elbirliği yapacağını. Dedikodu ve söylentilere kulak asılmamasını, bursa Bilecik ve diğer bölgelerdeki kongrelerin kemal ettiğini ve bu beyannamenin halka anlatılması gerektiği dini ve vatani bir görev olarak kabul edilmesini söyler. Beyannamede ayrıca sonuç olarak muzaffer olmanın Allah ve Resulünün inayetiyle olabileceğini bundan dolayı Müslüman ahalinin her türlü şerî kurallara uymaları, içki, kumar, fuhuş gibi kötülüklerden katiyen sakınmalarını gerektiğini ilan eder. Muhterem ulemanın bu konuda ön ayak olmasını camilerde her namazdan sonra vatanın hülasesi için dua ve tesbihatlar yapılmasını temenni iderek tevfik ve felah Allah'tandır diyerek beyannâme son bulur. Bu beyannâme ilk olmadığı gibi son da değildir. Yayınlanan beyannameler genellikle bu minval üzerinedir. Din ve vatan kavramı neredeyse her cümlede yer almaktadır. Memleketin durumu kötü ona göre hareket edilmesi gerekir, memleket aynı zamanda sahipsiz de değildir, anlamları taşıyan bu beyannameler en iyi propaganda araçlarından biri olarak görevlerini yerine getirmişlerdir. Beyannâmenin altında 61. Fırka Komutanı Miralay Kazım (Özalp) isimli bir beyannâme vardır. Bu beyannâmede aynı öğeleri taşıyarak halka çağrıda bulunur. Metanetli ve azimkâr olun, gündelik işlerinize devam edin denir. Fakat bu beyannamenin bir farklılığı ise bu beyannâmeye uymanın zorunluluğu olduğudur. Çünkü bu aynı zamanda askeri bir emirdir. Aynı bu dönem sayılarda sürekli İzmir'le ilgili yapılan toplantılar ve müdafaa-i hukuk cemiyetlerinin faaliyetleri yoğun biçimde yayınlanmaya başlanır.

44 sayının ikinci sayısında ise İstanbul'un işgali üzerine halkın yaptığı miting haber olarak gazetede yer alır. Halkın kendiliğinden toplandığını ve yeise düşmenin küfür olduğunu söyleyen hatibi büyük bir heyecanla dinleyip düşmanlara karşı birlik ve beraberlik mesajı verilmektedir. 21 Mart 336 tarihli 45 numaralı sayının ikinci sayfasında ise Mustafa Kemal Paşa'nın beyannâmesi yayınlanır. 28 Nisan 36 tarihli İzmir'e Doğru'da "Anzavur ve hempalarının şekavet ve melanetleri"nin anlatıldığı bir

başyazı çıkar. Bu yazıda Aznavur ekibinin halktan zorbalıklarla topladığı iki milyon dokuz yüz elli üç kuruş olup bunların alınış biçimleri ve alınan yerler belirtilmiştir. Bunlar halka anlatılarak Anzavur ve ekibinin eşkıyalık yaptığını bunların diğer eşkıyalardan farkının olmadığı halkın bilincine kazınmaya çalışılır. Osmanlı son döneminde toprak düzeni ve asayişin bozulması nedeniyle batı bölgesi başta olmak üzere birçok bölgede eşkıyalar türemiş, bu eşkıyalar zaman zaman yörenin ileri gelenleri tarafından desteklenmiş ve himaye görülmüştür. Eşkıyalık bir anlamda iktidarın kukla yönetimlerde olduğu gibi besleyen ve yönlendiren belli olmadığı ancak sonuçlarının herkesin çektiği bir yönetim biçimi oluşturmuştur. Eşkıyalık ve efelik zaman zaman birbirine karışmış devlet katmanlarında dahi eşkıyalar itibar görmüşlerdir. Kel Atcalı Mehmet Efe'nin Aydın'da, Demirci Mehmet Efe'nin Denizli'de yaptığı gibi livalara sahip olabilecek güçte iktidar sahibi olan bu kuvvetler Milli Mücadele döneminde de göz ardı edilmemişlerdir.

Gazete İstanbul'un işgali üzerine yayınlarına devam etmiştir. 46 sayıda Mustafa Necati'nin işgal üzerine uzun bir makalesi yayınlanır. Makalede işgalin önceden planlanmış olduğu Müslümanların üzüntüye düşmemesi ve kurtuluşun çok uzak olmadığı vurgular. 48 sayıda Mustafa Necati'nin diğer bir makalesi Anadolu'nun vahdeti başlığıyla yer almaktadır.

Bundan sonraki sayıda ise iki şey dikkati çeker. Bunlardan biri gazetenin abonelerine seslenerek abone bedellerini bir haftaya kadar istemesi ve Cantayzade Basri Efendi'nin cihat adlı kitabının çıktığı ve şu zamanda bütün dindaşlara lazım olduğu belirtilerek kitabın Liva Katibi Niyazi Bey'den alınabileceğini ilan eder. Cihat, gazetenin halkı etkilemek için kullandığı sihirli kelimelerden biridir.

Gazetenin elli üçüncü sayısında "Mücadele Milliyemizin Semereli" adlı yazı ile Kuva-yı milliyenin yaptığı faaliyetler sonucunda elde edilen sonuçlar tartışılmaktadır. Elli dördüncü sayının ilk haberi ise kutsal (miraç) bir gecede Müslümanların duasını istenirken takip eden sayıda Mustafa Necati'nin "Kuva-yı Milliyenin Azameti Karşısında" yazısı dikkati çekmektedir. Elli yedinci sayıda Anzavur ve çetesinin yaptığı faaliyetler uzun uzun tartışılmaktadır.

1920 Mayıs'ının ikisinde gazetenin elli sekizinci sayısı, H. Vasıf'ın "Büyük Millet Meclisi" yazısını sayfalarına taşımaktadır. Ayrıca bu sayıda Anadolu ve Rumeli müftüleri, Balıkesir müftü ve ulemalarının müttefikleriyle dört maddelik bir fetva-i şerife yayınlanır. Bu fetva İzmir, Adana, Maraş, Ayntap, Urfa ve havalisinin düşmanın tecavüzüne uğraması üzerine Müslümanların ne yapması gerektiği ve Müslümanlara kurtuluş için ellerinden gelenin yapılmasının farz olduğu, bu uğurda ölenlerin şehit, kalanların gazi olacağını, bu mücadeleye katılmayan Müslümanların büyük günahkâr olacağı belirtilir. Bu fetva Milli Mücadele'nin meşruiyet zeminin oluşturmada önemli aşamalardan biri olmuştur.

İzmir'in işgalinin sene-i devriyesi, gazetenin 16 Mayıs 1920'de Vasıf Bey'in 15 Mayıs isimli makalesini yayınlayarak gazetenin çıkış amacının unutulmadığı gösterilir. Bundan sonra iki sayıda da meclisin padişaha yazdığı yazı ve Mustafa Kemal Paşa'nın bir notası yer almaktadır.

Gazetenin altmış beşinci sayısında Türkiye genelinden hareketle "Türkiye Türktür" makalesi yer almaktadır. Gazete son sayılarında bölgesel gazete haberciliğinden Ankara'nın da desteği ile ulusal anlamda yayın yapmaya başladığı görülür. Özellikle meclis bağlantılı haberler, İslam dünyası ile ilgili haberler ve Anadolu'nun diğer

bölgeleriyle ilgili haberlerin çokluğu dikkati çeker. Şüphesiz bunda en büyük etken Anadolu ajansının katkısıdır.

4. İZMİR'E DOĞRU'DA DÜŞMANA KARŞI PROPAGANDA

İzmir'e Doğru düşmanı iki kategori içinde ele alır. Birincisi ve en önemli gördüğü düşman Yunanlılar ve onların arkasında duran İngilizlerdir. İkinci düşman algılaması ise bunların işbirlikçileridir. Bu işbirlikçilerin net bir kategorisi yoktur. İstanbul taraftarı olanlar olduğu gibi, isyan edenler ve Kuva-yı Milliye'ye karşı olan herkes bu kategori içinde değerlendirilebilir.

Gazete ilk sayılarından itibaren karşı propagandaya sürekli vurgu yapmıştır. İkinci sayıdan itibaren hain propagandalar başlıklı yazıda karşı propagandalara dikkat edilmesi istenmektedir. "Hainleri her türlü desise ve hilelerle zehirlerini akıtmaya çalıştıkları mukaddes milletin cesurluğu karşısında her zaman yenilen kötü kimseler, düşman karşısına dikilmek isteyen Müslüman din kardeşlerini zehirli hançerlerle arkadan vurmaktadırlar. Fakat milleti hâlâsî, vatanın selameti, dini mübinin saadeti için çalışanlar, şimdiye kadar nasıl muvaffak olmuşlarsa bundan sonrada muvaffak olmaları tabiidir. Buradan millet için kötülük düşünenlere sesleniyoruz, bunu başaramayacaksınız" ifadeleri değişik haberlerde ve yazı içeriklerinde görülmektedir.

Gazete sayılarının neredeyse hepsinde cephe haberleri bulunmaktadır. Cephe haberleri Kuva-yı Milliye tarafından organize edilen cephelerdir. Cephe haberlerinin çokluğu yanında toplumsal içerikli makalelerinde fazlalığı da dikkati çekmektedir. Bu anlamda savaş haberciliği yapması gereken gazetenin habercilikten öte uzun uzun makalelere yer vermesi, toplumu ortak amaçlar etrafında birleştirmek ve zihinlerdeki karışıklığı gidermektir. Yazılarda düşmana karşı nefret ve düşmanın moralini bozma, gazetenin temel amaçlarından biri olarak görülmektedir.

Kuvayı milliyenin bütün unsurlarının meşrulaştırılarak halka yansıtılması ve olumsuzlukların üzerinin örtülerek ortak savunma mekanizmasının oluşturulması gazetenin diğer propaganda amaçlarından biri olarak görülmektedir. Devletleşen örgütlenmelerin toplum içerisinde meşruluk kazanmasının temel dayanaklardan biri olan gazete, yayınladığı efe haberleri ile bunu ispatlamıştır.

Düşmana karşı propagandanın başında yapılan ilk iş gazetenin çıkış nedeninde olduğu gibi İzmir'in kurtuluşu için yapılacak her türlü faaliyete destek vermektir. Diğer taraftan yunan ilerlemesi sonucu yunanlıların yerli Rumların işbirliği ile yaptıkları zulümleri sayfalarına taşıyarak gazete düşmanın kötülüğü üzerine bir birliktelik sağlamak istemiştir. Özellikle demografik hareketliğin yoğun olduğu yerlerde bu haberlerin önemi daha da artmıştır. İşgal bölgelerinde gazetenin gizli olarak satılması veya dağıtılması propaganda konusunda etkili olduğu kanısı uyandırmaktadır.

Yunan'a karşı propaganda Anadolu ve İzmir'in Türklüğünün sürekli vurgulanması üzerine odaklanmıştır. Bu vurgulama her haber ve yazının ana temalarından bir olarak sayfalarda yer almaktadır. Türklük vurgusunun ön plana çıkması azınlıklara karşı bir baskı unsuru değil, bu toprakların asıl sahiplerinin bu millet olduğu vurgusudur. Din olgusu da düşmana karşı kullanılan propaganda araçlardan biridir. Din olgusu sadece yunanlılara karşı değil, Ermenilerin Doğu Anadolu'daki toprak taleplerinde toplumsal bütünlüğü sağlamada da kullanılmıştır.

İstanbul merkezli veya destekli düşman kategorisinde yer alan propaganda en açık şekilde Anzavur olayında görülür. Her ne kadar İstanbul'a (padişah-halife) karşı ciddi

bir tepki olmasa da Anzavur ekibinin eşkiya olarak lanse edilmesi ve bunların yaptıkları eylemleri meşru olarak saymamaları, bu ekibin yok edilmesi için caba harcanması gazetenin birçok sayısında yer almıştır. Ayrıca din olgusunun kullanıldığı fetva savaşlarında bölgesel dini liderlerin desteğiyle verilen fetvanın yayınlanması, İstanbul'un toplumda yaratmak istediği ikiliği ortadan kaldırmıştır.

Propaganda olgusunda bir başka yapılanma ise Anadolu'daki birlik ve beraberliğin gazete sütunlarına yansımalarıdır. İzmir'e Doğru'da 7 Ocak 1920'de Mustafa Kemal Paşanın ilk tamimini yayınlanır, bunu Ocak ayında diğer beyannameler takip etmektedir. Fakat bu beyannâmeler gazetenin büyük bölümünü kapsamaz. Gazetenin çok küçük bir bölümünü kapsar. Bunun nedeni Anadolu'da hala bir birliğin oluşturulamadığı Mustafa Kemal Paşa'nın Anadolu'da istenilen şekilde tanınmadığı ve birliğin sağlanamadığı söylenebilir. Mustafa Kemal Paşa kongreleri tamamlamış Ankara'ya gelmiş ve faaliyet sahasını da genişleterek devletin merkezi yapısını oluşturmaya koyulmuştur. Böylece İzmir'e Doğru için bir kuvvet kaynağı daha oluşmuştur. Diğer taraftan Ankara'da Hâkimiyeti Milliye'nin yayın hayatına atılması, Anadolu'da Milli Mücadele basının güçlenmesini sağlamıştır. İzmir'e Doğru'da 24 Ocak tarihinde "Anadolu ve Rumeli Müdafâai Hukuk Cemiyeti Heyeti Temsiliye'sinin mürevvici efkârı olmak ve güzide bir heyeti tahririye tarafından Ankara'da Hâkimiyeti Milliye namında bir gazetenin intişara bağladığını haber aldık. Arkadaşımızın muvaffak olmasını temenni eder ve kentlisini tebrik eyeriz (Çoşar 1964: 30) ifadesiyle aynı duyguyu paylaşan basın organları arasında işbirliği ve karşılıklı haber alışverişi sağlanmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte Konya'da yayın yapmakta olan Öğüt gazetesinin matbaasının İngilizler tarafından basılmasını sayfalarına taşımıştır. "Konya'da münteşir Öğüt refikimizin matbaası İzmir'deki Asya sağır kuvveyi itlafiye başkumandanı İngiliz Generali Miln tarafından emir üzerine Konya'da bulunan İtalyan askeri tarafından baskın edildiğini teessüf ile haber aldık". "Artık milletimizin her türlü sedai hakkını boğarak istedikleri gibi mukadderatımıza tahakküm etmek isteyen düveli itilâfiyenin her türlü hukuku beşeriyeye muhalif olarak şimdiye kadar yaptıkları tahakkümleri silsileye pek çirkin bir vaka daha ilâve edilmiş oluyor. Türk milletinin izzeti nefsi ve hissiyatına riyaet ettiklerini iddia eden ve bizim az zararlı bir dost bildiğimiz İtalyanların bu son hareketine teessüf ve hayret etmemek mümkün değildir" (İD, s.21, s.2). ifadesiyle ortak birliğe vurgu yapılmaktadır.

Gazete işgaller karşısında halkın moralini yüksek tutmak için elinden geleni yapmıştır. Özalp'in hatıratında farklı yerlerde zikrettiği gazetenin bu durumunu överek kutlamaktadır. Övgü yerlerinden biri de Bandırma'nın işgali üzerine gazetenin düşman aleyhine yaptığı şiddetli neşriyattır. Ayrıca gazete iç isyanlarda ve Anzavur Ahmet ve Gavur İmam avenesi tarafından yapılan kötülöklere karşı (Özalp 1971: 92-99) halkın ümitsizliğe düşmemesi ve asilere karşı koyarak mücadele etmesi için yayınlar yapmıştır.

SONUÇ

Kuva-yı Milliye dönemi, Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra Türk anavatanının İtilaf Devletleri ve onların desteğinde olan Yunanlıların işgali ile karşı karşıya geldiği dönemdir. Bu dönem aynı zamanda TBMM'nin Ankara'da açılıp iktidarını ilan etmesinden önceki sosyal ve siyasi olayları kapsamaktadır. Toplum, Büyük Milleti Meclis'i açılmadan önce dernekleşme ve derneklerin öncülüğünde yapılan kongrelerle geleceğine sahip çıkmaya çalışmıştır. Kongrelerden sonra genellikle kongre kararları ve kongrenin düşüncesini yaymak için basın organlarına ihtiyaç duyulmuştur. Bu bağlamda ya yayına devam eden basın organının içeriği değiştirilmiş ya da yeni bir gazete yayınlanmıştır.

İzmir'e Doğru Gazetesi de üçüncü Balıkesir kongresi sonunda Türk milletini haklı gayelerini anlatmak ve İzmir'in ebedi bir Türk yurdu olduğu ilan edercesine Balıkesir ilinde İzmir'i savunmak için çıkarılmıştır. Gazetenin kuruluş aşamasından örgütlenmesine, içeriğinden, dağıtımına kadar hep Kuva-yı milliye ve askeri birliklerin etkisi görülür. Gazetenin açılışında etkili olan bireylerin milli mücadele taraftarı olması, Balıkesir'in işgalinde yunanlılar tarafından yapılan ilk icraatla ile gazetenin yayın hayatına son verilmiştir. Gazete bu süreçte 74 sayı yayınlanabilmiştir.

İzmir'e Doğru gazetesi milli mücadelede alınan kararların yorumlandığı, İtilaf Devletleri ve İstanbul'un politikalarının eleştirildiği, halka cesaret verici yazıların yer aldığı bir gazetedir. Gazete bundan dolayı Milli Mücadele dönemi duygu ve düşüncelerinin anlaşılmasında önemli öğelerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Baran, 2001: 44).

Gazete içerik olarak hem iç hem de dış propagandaya karşı koymak için yayında bulunmuştur. Gazetenin içeriği incelendiğinde yunan karşıtlığı, İstanbul hükümeti ve İstanbul'da Kuva-yı Milliye aleyhinde yayın yapan gazeteler ve İstanbul lehine Anadolu'da faaliyette bulunanlar olarak görülür. Gazete, toplumu bir arada tutma ve halkı bilinçlendirmek için olumsuz şartlarda Türk milletinin olumlu bir sesi olarak tarihe geçmiştir. Amerikan iç savaşında İngilizlerin yaptıkları kötülükleri anlatan Amerikan gazetelerinin yaptığı gibi Yunan zulüm ve işkencelerini halka yansıtan gazete nefrette birliği sağlayarak ulus inşa sürecinde etkili bir araç olmuştur.

KAYNAKÇA

- AKARSLAN, Mediha, (1996). Milli Mücadele Döneminde Balıkesir'de Kamuoyunun Oluşması ve Hey'et-i Merkeziye Karar Defteri, *Atatürk Yolu*, Cilt 5, Sayı 17, s.1-24.
- APAK, Rahmi (1990). *İstiklâl Savaşında Garp Cephesi Nasıl Doğdu*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- ARABACI, Caner (2002). Vilâyet Matbaaları ve Konya Vilâyet Matbaası, *Selçuk İletişim*, Cilt 2, Sayı 2, s.117-223.
- BARAN, Tülay Alim (2001). *Vasfı Çınar ve İzmir'e Doğru Gazetesi Yazıları*, Arma Yayınları, İstanbul.
- BAYAR, Celal (1997). *Milli Mücadeleye Giriş, Ben de Yazdım*, Sabah Kitapları, İstanbul.
- BEKTAŞ, Arsev (1996). *Kamuoyu, İletişim ve Demokrasi*, Bağlam Yayınları, İstanbul.
- BOLAK, Ahmet Aydın (1990). Balıkesir'de Kuvvâ-i Milliye Çalışmaları, Balıkesir Heyeti Merkeziyesi, *Millî Mücadelede Balıkesir*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul.
- BOLAK, Vehbi M. (1990). Kuvvayı Milliye Hareketi Nasıl Doğdu, Nasıl Büyüdü ve Kuvvayı Millîyeciler Nasıl Çalıştı, *Millî Mücadelede Balıkesir*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul, s.157-177.
- BRIGGS, Asa, BURKE, Peter (2004). *Medyanın Toplumsal Tarihi*, Çeviren İbrahim Şener, İzdüşüm Yayınları, İstanbul.
- CHOMSKY, Noam (1999). *Medya Gerçeği*, Çeviren Abdullah Yılmaz, Tüm Zamanlar Yayıncılık, İstanbul.

- ÇOŞAR, Ömer Sami (1964). *Millî Mücadele Basını*, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul.
- DUMAN, Hasan (2000). *Osmanlı-Türk Süreli Yayınları ve Gazeteleri*, Enformasyon Ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı Yayınları, İstanbul.
- HABERMAS, Jurgen (1999). *Kamusal Yaşamın Yapısal Dönüşümü*, Çevirenler Tanıl Bora, Mithat Sancar, İletişim Yayınları, İstanbul.
- HOBBSAWM, Eric (1990). *Haydutlar*, Çeviren Fatma Taşkent, Logos Yayınları, İstanbul.
- HOBBSAWM, Eric (2002). *Kısa 20.Yüzyıl 1919-1991 Aşırılıklar Çağı*, Çeviren Yavuz Alogan, Sarmal Yayınları, İstanbul.
- İLGÜREL, Mücteba (1999). *Milli Mücadele’de Balıkesir Kongreleri*, Atatürk Araştırma merkezi Yayınları, Ankara.
- KARPAT, Kemal (2002). *Osmanlı Modernleşmesi*, Çeviren Akile Zorlu Durukan, Kaan Durukan, İmge Kitabevi, Ankara.
- KAUFMANN, Doris (1999). Science as Cultural Practice: Psychiatry in the First World War and Weimar Germany, *Journal of Contemporary History*, Cilt 34, Sayı 1, s. 125–144.
- KAZANCI, Metin (1981). Kitle İletişim Olayı İle Yığınları İdeolojik Yönlendirilmesi ve İki Örnek Üzerine Tartışmalar, *A.Ü. B.Y.Y.O. Yıllık*, Sayı 6, s. 415-436.
- KELEŞİYLMAZ, Vahdet (1992). *Milli Mücadele’de İzmir’e Doğru*, H.Ü. A.İ.İ.T. Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- KUTAY, Cemal (1990). *Milli Mücadele’de Devletleşen Belde: Balıkesir, Milli Mücadelede Balıkesir*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul, s. 9-30.
- LASWELL, Harold D. (1927). *Propaganda Technique World War*, Alfred A.Knopf, New York.
- MCQUAIL, Denis (1994). *Kitle İletişim Kuramı (Giriş)*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- MİCHON, Jean- Louis (1992). Dini Kurumlar (İç), *İslam Şehri*, Ed. R.B. Serjant, Çeviren Elif Topçuoğlu, Ağaç Yayıncılık, İstanbul, s. 13-50.
- ÖZALP, Kazım (1971). *Milli Mücadele*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- SAMİ, Şemseddin (2002). *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul.
- SELEK, Sabahattin (2002). *Milli Mücadele*, Cilt 1, Örgün Yayınevi, İstanbul.
- TANÖR, Bülent (1998). Yerel Kongrelerde Dile Gelen Savaş Demokrasisi, (İç) *Osmanlı’dan Cumhuriyete Problemler, Araştırmalar, Tartışmalar*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, s.315-319.
- TÖRENLİ, Nurcan (2005). *Yeni Medya, Yeni İletişim Ortamı*, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- VARLIK, Bülent (1990). Yerel Basının Öncüsü Vilayet Gazeteleri, *Tanzimat’tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt 1, s. 99-102.

YAZICI, Nesim (1993). Hasan Basri (Çantay) ve Ses Gazetesi, *Atatürk Yolu*, Cilt 3, Sayı 12, s.431-445.

YUST, K. (1995). *Kemâlist Anadolu Basını*, Çeviren N.E., Yayına Hazırlayan, Orhan Koloğlu, Çağdaş Gazeteciler Derneği Yayınları, Ankara.

ZÜRCHER, Erik Jan (1999). *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*, Çeviren Yasemin Saner Gönen, İletişim Yayınları, İstanbul.